

Multidisciplinary scientific online journal

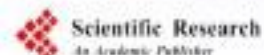
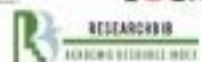
ISSN: 2181-2330

IJODKOR
O'QITUVCHI

ТВОРЧЕСКИЙ
УЧИТЕЛЬ

CREATIVE
TEACHER

IJODKOR O'QITUVCHI JURNALI

5 MAY / 2022 YIL / 18 - SON

«BEST PUBLICATION»

Ilm-ma'rifat markazi ©

IJODKOR O'QITUVCHI
ILMIY-USLUBIY JURNAL

MATERIALLARI TO'PLAMI

5-MAY, 2022-YIL

18-SON

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

HAY'IMHAR O'ZBEK FORHAR
BOSHIQOTEGA
eLIBRARY.RU

doi digital object
identifier

Hasanboyeva E'zozxon Ikromjon qizi FIZIKA DARSLARIDA KREATIV TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	110
Matyusupova Dilrabo Palvanova Saodat USING GAMING TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH	112
Sevara Jabbarova Alimshir qizi INGLIS TILINI O'QITISHDA KOMPIYUTER TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	114
Madina Beknazarova Abdimurot qiz Yunusova Nodira Yaxyoieyva O'ZBEKISTONNING MILLIY ME'MORCHILIK TARIXI VA ZAMONAVIY ARHITEKTURA BILAN HAMOHANGLIGI	122
Nazirova Sevara Abdusattorovna Axmedova Nigoraixon Muxammadovna MAHORATLI VA O'Z IMUJIGA EGA BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISI, AQLIY QOBILiyATNI RIVOJLANTIRUVCHI FAZILATLARI	125
Idiyeva Matluba Raximovna MAKTABGACHA TALIMI TARBIYALANUVCHILARI ESTETIK RUHINI TARBIYALASH	128
Muhabbat Davlatova Urmanovna THE BIOLOGICAL PROPERTIES OF THE MANGOSTEEN TREE	131
Nazarova Dinara Anvarovna Yusubova Sharqiyaxon San'at qizi AGROTURIZMNI HUDUDIY TASHKIL ETISHNING TAMOYILLARI, RIVOJLANTIRISH MODELARI VA ULARDAN AMALIYOTDA FOYDALANISH	134
Ulug'murodov Jamshid Go'yilmurodovtoh O'ZBEK TILIDA BARCHA USLUBLARDA AXBOROT MAVJUDMI?	140
To'rayeva Sayyora Baxtiyorovna Garchiyeva MenglixoI To'rayevna QUMQO'RG'ON TUMANIDAGI ETNONIMLAR ASOSIDA KELIB CHIQQAN JOY NOMLARINING ETIMOLOGIK TAHLILI.	143
"MATEMATIKANING KUNDALIK HAYOTDAGI AHAMIYATI. TENGLANALAR"	146
Matnazarova Fazilat Boitabayevna BOSHLANG'ICH TALIMDA MATEMATIKANING O'QITILISHI	153
Mavlyutov Radloev Kamiliyevtoh MASHINASOZLIK RIVOJLANISHIGA XOS YONDASHUVLAR	156
Niyazmetova Nargiza Bazarova Shirin MILLIY QADRIYATLARIMIZNI ANGLASH	160
Yokubjanov Doniyor Islom o'g'li MILLIY INNOVATSIYA TIZIMINI IQTISODIYOTGA SINGDIRISH MASALALARI	162
Mirzakarimov Kayotbek Xosilbekovtoh Mirzaev Mirkamol Koratovtoh MILLIY HARAKATLI O'YINLAR YORDAMIDA O'QUVCHILARINING JISMONIY SIFATLARINI TARBIYALASH TEXNOLOGIYASI	167
Negmatova Maquda Oshilovna BILOGIYA DARSLARIDA O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH	170
Norbo'tayeva Muhayyo Obilakulovna GEOGRAFIYA DARSLARIDA XARITA BILAN ISHLASH	172
Odilova Feruza Sobirjonovna BOSHLANG'ICH SINFDI MATEMATIKA DARSLARIDA FOYDALANILADIGAN DIDAKTIK O'YINLARNING MAZMUNI VA ULARDAN FOYDALANISH.	174
Tursunova Marg'uba Abdullillovna Turdievna Marhabo Avazovna ONA TILI DARSLARIDA DIDAKTIK O'YINLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.	176
Xalilova Dilshoda ONA TILI DARSLARIDA KAKOGRAFIYA METODIDAN FOYDALANISH	178
MatnazarovaNargizaSaotboyevna BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILINI ORGATISH	181
Tursunboyev Xumoyun Bahtiyor o'g'li O'ZBEKISTONDA INFILATSIYAGA QARSHI SIYOSAT DASTAKLARINI TAKOMILLASHTIRISH YONALISHLARI	184
Garabayeva Maloxat Tursunboyevna Raxmonova Feruza Jumanuradovna BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKADAN SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISH	187
Gilloieva Feruza Bechimovna RUS TILI DARSLARIDA TALIMNING INNOVATSION USULLARIDAN FOYDALANISH	190
Qodirjonova Mavludaxon Soliyevna BOSHLANG'ICH SINFLARDA UDUY ISHLARNI TASHKIL ETISH ORQALI O'QUVCHILAR FIKRLASH	193

RUS TILI DARSLARIDA TALIMNING INNOVATSION USULLARIDAN FOYDALANISH

Qilicheva Feruza Beshimovna.

*O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
"_____ Milliy tadqiqot universiteti.*

Annotsatsiya: Maqolada rus tili darslarida innovatsion metodlardan, didaktik o'yinlardan foydalanishning ahamiyati haqida fikr-mulohazalar bildirildi.

Kalit so'zlar: metod, innovatsiya, ijodkorlik, qobiliyat, didaktik, frazeologiya, ta'lim, texnologiya.

Bugungi kunda ta'limning asosiy maqsadi - mustaqil o'rganish va takomillashtirishni biladigan ijodkor, faol shaxsni tarbiyalashdir. Ta'limga innovatsion yondashuv o'quv jarayonini shunday tashkil etish imkonini beradiki, bola umumiy ta'limga qiziqib, unda muvaffaqiyat, oldinga harakat tuyg'usini uyg'otadi. Ko'pgina tadqiqotchilar innovatsion texnologiyalarni o'quvchilarga yo'naltirilgan ta'limning samarali vositasi, shuningdek, o'quv-uslubiy jarayonlarda o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochish uchun sharoitlarni izlash deb hisoblashadi.

O'quvchilarning bilim sifatini oshirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish muammosi ustida ko'p yillar davomida ish olib borar ekanmiz, biz o'quvchilarning ijodiy motivatsiyasini shakllantirishga, turli xil texnologiyalardan faol foydalanishga alohida e'tibor qaratish lozimligiga amin bo'ldik.

Darsning noan'anaviy shakllari, qoida tariqasida, mavzu yoki bir nechta mavzularni o'rganganidan so'ng, o'quv nazorati funksiyalarini bajargan holda amalga oshiriladi. Ular o'quvchilarning nafaqat fanga, balki umuman bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish imkonini beradi. Bunday darslarda ijodkorlik o'yin-kulgida emas, balki o'zining yangiligi, g'ayrioddiy taqdimoti (sayohat, musobaqa, o'yin va hokazo) bilan ajablantiradigan, o'quvchining diqqatini, tafakkurini faollashtiradigan shunday vazifalarni, didaktik materialni tanlashda namoyon bo'ladi. Bunday darslar noan'anaviy sharoitda o'tkaziladi.

Hozirgi bosqichda davlat ta'lim siyosatining asosiy vazifasi zamonaviy hayotning istiqbolli ehtiyojlariga muvofiq ta'limning yangi sifatiga erishish uchun sharoit yaratish, barcha bolalar uchun ta'lim olish imkoniyatini ta'minlashdan iborat.

Zamonaviy ta'limda ro'y berayotgan chuqur o'zgarishlar ta'lim va tarbiyaning yangi texnologiyalaridan foydalanishni ustuvor vazifa sifatida qo'yimoqda. O'qituvchi, ularning fikricha, o'quv jarayonini qurish va loyihalash uchun eng maqbul bo'lgan o'qitish usullari va texnologiyalarini tanlash imkoniyatiga ega.

Ta'lim va o'qitishdagi o'yin texnologiyalari, ehtimol, eng qadimiy metod hisoblanadi. Ehtimol shuning uchun didaktik o'yin bolalarning kognitiv, aqliy va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va takomillashtirishning juda samarali usuli bo'lib qolmoqda. O'yin bolaga o'rganilayotgan fanning notanish qirralarini ochib beradi, odatdagi darsga yangicha qarashga yordam beradi, o'quvchilarning fanga qiziqishini uyg'otadi, bu esa o'quv jarayonining yanada samarali bo'lishini anglatadi.

Rus tili darsida o'yin texnologiyalariga murojaat qilishdan maqsad aniq amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish, ularni metodologiya darajasida mustahkamlash va bilimlarni tajribaga aylantirishdir.

Shuni ta'kidlash kerakki, didaktik o'yinlar rus tili darslarini o'tkazish amaliyotida uzoq vaqtdan beri mustahkam o'rin egallagan. Ammo vaqt bir joyda turmaydi. Zamonaviy hayot o'quvchi shaxs sifatida yanada yuqori talablarni qo'yadi. Demak, didaktik o'yinni sifat jihatidan yangi bosqichga o'tkazish, uni ijodiy yo'lga qo'yish zarur.

Men faoliyatim davomida doim izlanishda bo'lib, o'quv jarayonida ijodkor bo'lishga intilaman, men o'qituvchi sifatida har bir shogirdlarimdan bo'lajak yozuvchi, rassom yoki shunchaki mehribon, mehribon insonni ko'rishni istayman. Buning uchun men o'quvchilarimni o'ziga xos tarzda topshiriqlarni bajarishga o'rgataman, bunda mustaqillik, faollik, tashabbuskorlik, ya'ni ijodkorlik bilan birga keladigan va ijodiy qobiliyatlarining rivojlanishini belgilaydigan fazilatlarini yuksaltirishga intilaman. Men darsga nafaqat rivojlantiradigan, ijodkorlikni rag'batlantiradigan, balki hamma uchun ochiq va qiziqarli bo'lgan ish shakllarini kiritishga harakat qilaman.

Rus tilini o'rgatish nafaqat yozma matq me'yorlarini, balki talaffuz me'yorlarini ham o'z ichiga oladi. Shuning uchun har bir darsda talaffuz normalarini mashq qilish imkoniyatini topish tavsiya etiladi. Quyida faoliyatim davomidagi bir nechta usullarni keltiraman:

"Rus tilida to'g'ri gapirish".

O'quvchilarga talaffuzda biroz qiyinchilik tug'dirishi mumkin bo'lgan so'zlar to'plami taktif etiladi. So'zlar doskaga yoziladi. O'quvchilarning vazifasi 2-3 daqiqada (ushbu so'zlardan foydalangan holda) izchil mata tuzish va uni orfoepak me'yorlarga rioya qilgan holda o'qishdir. O'qituvchi matnni diqqat bilan tinglashi va talaffuz me'yorlariga rioya qilish to'g'risida xulosa chiqarishi kerak bo'lgan mutaxassislarni tayinlashi mumkin. (Unda birdaniga ikkita o'quvchi baho oladi.) Misol.

So'zlar berilgan: километр, помощник, панель, свитер, средство, инструмент, шофёр, шофёров, шавель, украинский, термос, начал. (So'zlar A.Yu. Kurpalova ta'hriridagi "Rus tili. Amaliyot 5-sinf" nomli "To'g'ri talaffuz" lug'atida keltirilgan).

"Efrda - Yangiliklar"

Ushbu turdagi vazifa talaffuzda ma'lum qiyinchiliklarni keltirib chiqaradigan so'zlar bilan mata tuzishni o'z ichiga oladi. Mata mavzusi: события, происходящие в мире (стране, области). Bunday vazifa nafaqat talaffuz me'yorlarini ishlab chiqishga, balki o'quvchilarning dunyoda sodir bo'layotgan voqealarga qiziqishini rag'batlantirishga imkon beradi, ya'ni ular ufqlarning kengayishini ta'minlaydi. Tajriba shuni ko'rsatadiki, bunday vazifani mustazam ravishda qo'llash maktab o'quvchilarini axborot dasturlari tomoshabiniga aylantiradi.

"Frazologiyalar to'plash"

Как; Макар; свистит; на языке; ветер; вертится; в карманах; куда; в рукавицах; канул; телят; в воду; не гонял; ежовых.

Ответы:

- Куда Макар телят не гонял.
- Как в воду канул.
- Ветер свистит в карманах.

- На языке вертится.
- В ежовых рукавицах.

«Мягкая посадка»

Har qanday imlo yoki mavzuni mashq qilganda, bu o'yin; qiziqish uyg'otadi, o'quvchilarning butun sinfini faollashtiradi. Bolalar to'p kimga uchishini va qanday so'z (qanday savol) eshatilishini bilishmaydi.

O'yin qanday ketmoqda? Masalan, «Спряжение глагола» mavzusi o'rganilmoqda. O'qituvchi to'pni O'quvchiga tashlaydi, fe'lga chaqiradi. O'quvchi to'pni ushlaydi, fe'lning konjugatsiyasini chaqiradi va to'pni o'qituvchiga qaytaradi. Savolga to'g'ri javob bergan kishi o'tirishi mumkin, vazifani bajara olmagan kishi turishda davom etadi va o'z pozitsiyasini tuzatishga harakat qiladi.

Rus tili va adabiyotining noan'anaviy darslari lingvistik ma'lumotlarni tizimli tahlil qilishni ta'minlaydi, lingvistik kuzatishni rivojlantiradi. Noan'anaviy darslarga tayyorgarlik juda ehtiyojkorlik bilan olib boriladi va bu qo'lda tariqasida, o'qituvchi va o'quvchi tomonidan juda ko'p kuch va vaqtni talab qiladi.

Dars o'quvchilarning kognitiv samarali va ijodiy faoliyatini tashkil etish vositasi bo'lib, nutqni rivojlantirish maqsadida kiritilgan va "shaffof" assotsiativ diapazonga ega bo'lgan matarlardan va innovatsion talim usullaridan foydalanishga asoslangan. Umumiy talim, umumiy til, nutq, imlo va innovatsion ko'nikmalar bilan bir vaqtda talim motivatsiyasini shakllantirish va bilimlarni o'zlashtirish sharti sifatida rus tilini innovatsion o'rganish loyhasini amalga oshirishni aks ettiruvchi olingan natijalarni tahlil qilish imkonini beradi. Talim va kognitiv jarayonni bunday tashkil etish nafaqat muloqot uslubini, fikrlash turini va o'qitish metodikasini o'zgartiradi, ijobiy motivatsiya kuchayadi, nutq va fikrlash faoliyatida mustaqillik, kognitiv qiziqishlar kuchayadi, bu o'rganish istagi va qobiliyatida namoyon bo'ladi va shaxsiyatning muhim xususiyatlariga ijobiy ta'sir qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Til va nutq madaniyati" bo'linisida darslarni o'tkazish bo'yicha uslubiy tavsiyalar (Maktablar va kasb-hunar maktablari o'qituvchilari uchun). - L., LI PI, 1978. - 43 b.
2. Morfologiya materiali asosida didaktik o'yin shaklida umumlashtiruvchi takroriy darslarni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha ko'rsatmalar. - L.: LI PI, 1985. - 94 p.
3. Umumta'lim maktablarining pedagogika sinflarida rus tilidan fakultativ mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar (hammualliflikda). - L.: LI PI, 1987. - 59 p.
4. Maktab va universitetda lug'atni o'rgatishda o'yinlardan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar (hammualliflik) - Semipalatinsk, 1992. - 37 b.
5. Rus tili darslarida innovatsion o'qitish / Qo'lyozma 1991-yil 11-fevralda Maktab va pedagogika bilim yurti va pedagogikaga saqlashga topshirilgan. Ro'yuzatga olish N 32 - 91. -269 p.
- 6 Rus tilini innovatsion o'qitish (Maxsus kurs uchun o'quv qo'llanma). - Leningrad, 1989. - 92 p.